

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА

ГРАД ТЕСЛИЋ
ГРАДОНАЧЕЛНИК

ГРАДСКА УПРАВА – Одјељење за друштвене дјелатности

Карађорђева бр. 18 Теслић Тел.: +387(0)53/411-500 факс: 053/411-541 www.gradteslic.com

**СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА СТАРИЈИХ ЛИЦА У ГРАДУ ТЕСЛИЋУ
ЗА ПЕРИОД 2026. – 2030. ГОДИНЕ**

ОБРАЂИВАЧ:
Одјељење за друштвене дјелатности

ПРЕДЛАГАЧ:
Градоначелник

У Теслићу, јун 2026. године

САДРЖАЈ

1. УВОД.....	3
2. ПРАВНИ ОСНОВ И РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ.....	4
3. ВИЗИЈА И МИСИЈА.....	5
4. АНАЛИЗА ТРЕНУТНОГ СТАЊА У ОБЛАСТИ ПОДРШКЕ СТАРИЈИМ ЛИЦИМА..	5
4.1. Сиромаштво.....	7
4.2. Здравствена заштита.....	9
4.3. Животни услови и сигурност у заједници.....	10
4.4. Социјална заштита.....	10
4.5. Цјеложивотно учење.....	12
4.6. Учешће у друштву.....	14
4.7. Насиље, запостављање и злостављање.....	16
4.8. Друштвени ставови према старијим лицима и међугенерациска солидарност.....	17
5. УЧЕШЋЕ ЈАВНОСТИ.....	18
6. АКЦИОНИ ПЛАН ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА СТАРИЈИХ ЛИЦА НА ПОДРУЧЈУ ГРАДА ТЕСЛИЋА ЗА ПЕРИОД 2026. – 2030. ГОДИНЕ.....	19
7. МОНИТОРИНГ И ИЗВЈЕШТВАЊЕ.....	41

1. УВОД

Старење је процес током којег се дешавају промјене у различитим функцијама, као што су: успоравање и опадање у функцијама организма временом, промјене у психичким функцијама и промјене у односу појединца који стари и друштва у којем живи. С тим у вези, разликујемо три врсте старења: биолошко, психолошко и социјално старење. Честа је појава да се старење поистовјећује са старошћу, међутим према појмовном одређењу, старење и старост не представљају синониме. Према Свјетској здравственој организацији старија лица су од 60 до 75 година, стара лица су од 76 до 90 година, а веома стара лица су преко 90 година.

Лица која пролазе кроз процес старења сусрећу се са бројним изазовима као што су здравствени проблеми, неадекватна социјална заштита, маргинализација у друштву, занемаривање, дискриминација, лоша економска сигурност, лоши услови живота и сл. С тим у вези у априлу 2002. године у Мадриду је одржана Друга свјетска скупштина о старењу која је имала за циљ разговор о изазовима са којима се суочавају државе, а односе се на старење становништва, као и да се договоре будући кораци који ће омогућити људима да старење буде достојанствено и сигурно, те да уживају у животу кроз испуњење свих људских права и слобода. Као резултат дискусија, усвојен је Мадридски међународни план акције о старењу (MIPAA) с циљем рјешавања кључних изазова изградње друштва за све генерације. У складу са MIPAA, државе чланице Европске економске комисије Уједињених нација (UNECE) су израдиле регионалну стратегију којом су се обавезале да укључе све аспекте старења становништва у развојне политике, с циљем усаглашавања друштвених и економских промјена са демографским промјенама које су засноване на статистичким показатељима и које ће бити родно засноване. Ово се једнако односи на здравствени, економски и образовни сектор, као и на развој тржишта рада и социјалне заштите. Такође, ревидирана Европска социјална повеља у члану 23. (који се односи на посебну заштиту старијих лица) истиче да са циљем осигурања дјелотворног коришћења права старијих лица на социјалну заштиту, земље потписнице преузимају обавезу да усвоје, односно подстакну директно или у сарадњи са јавним или приватним организацијама одговарајуће мјере како би старија лица остала пуноправни чланови друштва и самостално живјела у породичном окружењу и у институцијама одговарајуће подршке уз поштовање приватности и учешћа у одлучивању. Влада Републике Српске такође, израдила је Стратегију за унапређење положаја старијих лица у Републици Српској за период од 2019. до 2028. године, која представља израз стручних, правних, организационих и материјалних настојања система социјалне заштите да се унаприједи друштвена подршка и заштита старијих лица, као и подршка породици која брине о члану породице које је старије лице.

С обзиром на указану потребу да се старијим лицима на подручју града Теслића пружи подршка неопходна за достојанствено и угодно старење, Град Теслић је прва локална заједница у Републици Српској која развија стратегију за лица која пролазе кроз процес старења. Стратегијом су одређени правци који би довели до већег задовољства и активног учешћа старијих лица у свакодневном животу, квалитетнијег коришћења слободног времена и здравог старења.

Циљ израде Стратегије за унапређење положаја старијих лица на подручју града Теслића за период 2026. – 2030. године (у даљем тексту: Стратегија) је јачање породичних вриједности и моралних норми, развијање међугенерациске солидарности (старији млађима, млађи старијима), те пружање могућности за здраво и активно старење.

2. ПРАВНИ ОСНОВ

Законом о социјалној заштити („Службени гласник Републике Српске“, бр. 37/12 и 90/16), чланом 14. прописано је да су носиоци социјалне заштите Република и јединице локалне самоуправе, те да Република уређује систем социјалне заштите, доноси политике и развојне стратегије, утврђује права, критеријуме и кориснике социјалне заштите, обезбјеђује дио средстава за реализацију права прописаних овим законом, прати стање и остваривање права, оснива и усмјерава рад установа социјалне заштите и брине се да се у оквиру економске и социјалне политике остварује оптималан развој социјалне заштите.

Основ за доношење стратегије представља Стратегија за унапређење положаја старијих лица у Републици Српској за период 2019. – 2028. године. За спровођење стратегије, Град Теслић ће, у сарадњи са институцијама и организацијама које се баве питањима старијих лица, у оквиру Стратегије донијети Акциони план са приједлогом мјера, носиоцима активности и роковима извршења.

Ова стратегија има сљедеће елементе: уводни дио, правни основ, разлози за доношење стратегије, анализа тренутног стања у области подршке старијим лицима, визија и принципи стратегије, циљеви, учешће јавности и консултације у изради стратегије и акциони план.

Разлози за доношење Стратегије садржани су у потреби да се на подручју града Теслића створе повољнији услови за помоћ у савладавању социјалних тешкоћа старијих лица, помоћ у задовољавању основних животних потреба старијих лица у стању социјалне потребе, обезбјеђивање здравог и активног старења и очување менталног здравља старијих лица.

3. ВИЗИЈА И МИСИЈА

Визија Стратегије је да град Теслић буде заједница у којој старија лица живе достојанствено, активно, безбједно и укључено у друштвени живот, уз доступну здравствену, социјалну и институционалну заштиту.

Мисија Стратегије јесте да се кроз заједничко дјеловање локалне заједнице, институција и друштва обезбиједи и унаприједи квалитет свакодневног живота у заједници кроз развој доступних локалних услуга, прилагођавање инфраструктуре и стварање атмосфере у којој старија лица живе сигурно, активно и достојанствено у свом природном окружењу.

4. АНАЛИЗА ТРЕНУТНОГ СТАЊА У ОБЛАСТИ ПОДРШКЕ СТАРИЈИМ ЛИЦИМА

Како би се утврдиле стварне потребе старијих лица на подручју града Теслића, те предложиле мјере за њихово рјешење кроз ову Стратегију, неопходно је извршити анализу тренутног стања у области подршке старијим лицима. Анализа тренутног стања у области подршке старијим лицима омогућава да се у Стратегији стави фокус на рјешавање проблема са којима се суочавају старија лица, као што су: социјална и здравствена заштита, услови живота и становања, економска сигурност и запошљавање старијих лица, активно и здраво старење, културне, рекреативне и образовне активности, заштита од насиља, занемаривања и дискриминације, међугенерациска солидарност и волонтеризам.

Према процјенама становништва у 2024. години на подручју града Теслића живјело је 34 582 становника, што је за 2 654 становника мање у односу на попис становништва из 2013. године, када је град Теслић бројао 37 236 становника.

Табела бр. 1 Процјена броја становништва и демографски индикатори на подручју града Теслића

ГОДИНА	БРОЈ СТАНОВНИКА (ПРОЦЈЕНА)	ПРОСЈЕЧНА СТАРОСТ	ЛИЦА СТАРИЈА ОД 65 ГОДИНА	
			број	%
2017.	36 584	41,73	6 902	18,87
2018.	36 315	41,96	7 063	19,45
2019.	36 068	42,18	7 234	20,06
2020.	35 814	42,37	7 390	20,63
2021.	35 442	42,47	7 411	20,91
2022.	35 054	42,54	7 378	21,05
2023.	34 797	42,68	7 443	21,39
2024.	34 582	42,84	7 546	21,82

Извор: Републички завод за статистику

У табели број 1 приказани су подаци кретања броја становника на подручју града Теслића у периоду од 2017. до 2024. године. Анализом података који су приказани у табели, долазимо до закључка да се на подручју града Теслића биљежи континуирани пад броја становника, док се просјечна старост и број лица старијих од 65 година константно повећава.

Табела број 2. Природно кретање становништва града Теслића у периоду од 2017. до 2024. године

ГОДИНА	РОЂЕНИ	УМРЛИ	ПРИРОДНИ ПРИРАШТАЈ
2017.	303	458	-182
2018.	328	512	-184
2019.	328	473	-145
2020.	303	534	-231
2021.	325	697	-372
2022.	322	573	-251
2023.	361	454	-94
2024.	343	477	-135

Извор: Републички завод за статистику

Негативни демографски трендови у последње двије деценије захватиле су како Републику Српску, тако и сам град Теслић. Анализирајући податке приказане у табели број 2 може се закључити да је број умрлих на подручју града Теслића далеко већи у односу на број рођених, што доприноси негативном природном прираштају из године у годину. Овакав тренд указује на све већи проблем старења становништва у будућности.

Табела бр. 3 Старосна структура становништва од 65 и више година на подручју града Теслића

ПОПИС 2013. ГОДИНЕ				ПРОЦЈЕНА 2023. ГОДИНЕ		
Старосне групе	Становништво по старосним групама	Удио у укупном становништву (%)	Удио у становништву 65+ (%)	Становништво по старосним групама	Удио у укупном становништву (%)	Удио у становништву 65+ (%)
65-69	2 067	5,55	32,70	2 430	6,98	32,51
70-74	1 850	4,96	29,26	2 123	6,10	28,40
75-79	1 452	3,89	22,97	1 365	3,92	18,26
80-84	691	1,85	10,96	919	2,64	12,29
85+	261	0,70	4,12	606	1,74	8,10
Укупно	6 321	16,97		7 473	21,47	

Извор: Републички завод за статистику

У табели број 3 приказани су упоредни подаци структуре становништва од 65 година и више на подручју града Теслића, односно подаци према попису становништва из 2013. године и процјена за 2023. годину. Евидентно је да се број

лица старијих од 65 година повећао, односно да становништво града Теслића убрзано стари. С обзиром на низак наталитет и негативан природни прираштај, очекује се наставак повећања лица старијих од 65 година, односно наставак тренда убрзаног старења становништва.

3.1. Сиромаштво

Становништво изнад 65 година често остварује мала мјесечна примања или их уопште не остварује, што често доводи до социјалне искључености ове категорије и ризика од сиромаштва.

Табела бр. 4 Корисници права на пензију и просјечна пензија у Теслићу, од 2020. до 2024. године

Година	Корисници права на пензију				Просјечна пензија (КМ)			
	Укупно	Према врсти пензије			Укупно	Старосна пензија	Инвалидска пензија	Порична пензија
		Старосна пензија	Инвалидска пензија	Порична пензија				
2020.	6059	3167	302	1990	310,32	342,84	313,82	256,86
2021.	6075	3218	878	1979	324,38	357,05	330,34	268,61
2022.	6120	3290	874	1956	517,11	408,92	376,23	305,96
2023.	6280	3414	891	1975	420,03	462,07	425,72	344,81
2024.	6392	3536	903	1953	459,00	503,19	462,26	377,48

Извор: Републички завод за статистику РС

Према подацима који су приказани у табели број 4, број становника старијих од 65 година који остварују право на пензију повећава се из године у годину, те је у 2024. години било 6 392 корисника права на пензију. Према посљедњој процјени Републичког завода за статистику из 2023. године на подручју града Теслића живи око 7 473 лица старијих од 65 година, што указује на то да око 14% становништва старијих од 65 година живи без икаквих примања. Такође, повећање броја корисника права на старосну пензију из године у годину јасно указује на процес демографског старења становништва на подручју града Теслића. Овај процес подразумијева многобројне изазове доносиоцима одлука. Мала мјесечна примања или изостанак истих, повећани трошкови живота и тешка обољења само су неки од изазова са којима се сусрећу старија лица. С тим у вези потребно је радити како на унапређењу здравствене и социјалне заштите, пензијског система, тако и на унапређењу самог положаја старијих лица у заједници.

Табела бр. 5 Подаци о висини пензије корисника на подручју града Теслића (2025. година)

ВРСТА ПРОСЈЕЧНЕ ПЕНЗИЈЕ	БРОЈ КОРИСНИКА	ПРОСЈЕЧНА ПЕНЗИЈА (КМ)	% ОД ПРОСЈЕЧНЕ ПЛАТЕ (1.563,00 КМ)
До 15 година радног стажа	813	464,39	29,71
Радни стаж од 15 до 20 година	676	339,27	21,70
Радни стаж од 20 до 30 година	1 592	377,14	24,13
Радни стаж од 30 до 40 година	1 687	519,79	33,25
Радни стаж више од 40 година	1 752	676,75	43,30

Извор: Фонд ПиО – филијала Добој

Према подацима Фонда ПиО – филијала Добој, на подручју град Теслића најмање корисника остврује право на пензију од 15 до 20 година радног стажа (676) корисника, чија мјесечна примања у просјеку изнису 339,27 КМ. Највише корисника остварује право на пензију са радним стажом 40 и више година (1 752) са просјечном пензијом од 676,75 КМ.

С циљем побољшања материјалног положаја корисника пензије, односно старијих лица, на нивоу Републике Српске донесене су сљедеће законске мјере:

1. Обавезно усклађивање општег бода и пензија на начин да се вриједност општег бода усклађује од 1. јануара сваке године, почев од 2013. године, према проценту промјене просјечне нето плате у Републици Српској у претходној години, а пензије остварене до 31. децембра претходне године усклађују од 1. јануара сваке године, почев од 2013. године, према проценту плате и процента промјене потрошачких цијена на годишњем нивоу у Републици Српској у претходној години;
2. Одлука Уставног суда Републике Српске број: У-38/12 од 30. октобра 2013. године, према којој корисник старосне или инвалидске пензије може послје пензионисања стећи статус осигураника и обавезном осигурању и истовремено користити пензију и плату, односно накнаду по основу обавезног осигурања (што се не односи на кориснике породичне пензије);
3. Законом о измјенама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник Републике Српске,” број: 103/15) прописано је да осигураницима самосталних дјелатности, осигураницима вјерским службеницима и осигураницима пољопривредницима не мора престати осигурање да би им се обезбиједили право на старосну пензију;
4. У циљу обезбјеђења редовности исплате пензија у 2015. години усвојене су измјене и допуне: Закона о пензијском и инвалидском осигурању, Закона о

биџетском систему, Закона о трезору и Закона о доприносима чији је основни циљ увођење Фонда ПИО РС у систем трезорског пословања од 1. јануара 2016. године;

5. Законом о посредовању у запошљавању и правима за вријеме незапослености („Службени гласник Републике Српске,” број_ 30/10 и 102/12) утврђено је право на пензијско осигурање у трајању од три године, уколико са тим стажом незапослено лице испуњава услов за старосну пензију, чиме се директно утиче на побољшање положаја лица у претпензионој доби који су током рада остварили стаж краћи од 15 година.

У сврху материјалног побољшања економске сигурности старијих лица на подручју Града Теслића, у Акционом плану који чини саставни дио ове Стратегије, биће предложене одређене мјере, које ће се реализовати у координацији јединице локалне самоуправе, јавних институција, савјета и невладиног сектора.

4.1. Здравствена заштита

На подручју града Теслића, старија лица остварују услуге примарне здравствене заштите које су организоване у оквиру ЈЗУ Дом здравља „Свети Сава“ Теслић, те у оквиру специјалистичких абмуланти у мјестима: Булетић, Прибинић, Чечава, Блатница, Очауш, Криваја, Шњеготина, Липље, Витковци, Каменица, Слатина и Ђулићи. Осим породичне медицине, лабораторијских и других здравствених услуга у оквиру Дома здравља успостављен је центар за заштиту менталног здравља и центар за базичну рехабилитацију у заједници што је од посебног значаја за старија лица.

Услуге секундарне и терцијарне здравствене заштите нису доступне на подручју града Теслића, а које становништво углавном остварује у регионалној здравственој установи ЈЗУ Болница „Свети апостол Лука“ Добој и у Универзитетском клиничком центру Републике Српске. Удаљеност секундарних и терцијарних здравствених услуга у великој мјери отежава задовољење здравствених потреба старијих лица на подручју града Теслића, прије свега старијих лица која живе у руралним, често забаченим срединама. Најчешће се јављају проблеми у виду немогућности организације превоза до здравствених центара, било да се ради о блиским сродницима или организацији јавног превоза. С обзиром да су старија лица подложнија различитим болестима, те да су најчешћи корисници здравствених услуга, ово директно утиче на квалитет њиховог живота.

Поред горе наведеног проблема, јавља се проблем неинфомрисаности старијих лица о правима које могу остварити путем здравствене заштите, што се првенствено односи на старија лица у руралним подручјима.

Један од горућих проблема за старија лица, генерално у Републици Српској су и листе чекања за здравствене услуге, јер током чекања често долази до погоршања здравственог стања.

4.2. Животни услови и сигурност у заједници

Старија лица како на подручју Републике Српске и региона тако на подручју града Теслића сусрећу се са бројним изазовима, прије свега са малим мјесечним примањима или недостатком истих док се трошкови живота истовремено повећавају. Велики мјесечни издаци за режије, поготово у самачким домаћинствима често приморавају старе особе на штедњу, па чак и на основним животним потребштинама. На тај начин квалитет живота старијих лица често се доводи у питање, прије свега у руралним подручјима гдје су мјесечна примања старијих лица знатно нижа или у потпуности изостају.

Такође, самачки начин живота због одласка младог становништва у веће градове и иностранство, старијим лицима представља велики проблем, због недостатка социјалне, емоционалне и сваке друге подршке.

На подручју града Теслића неријетко су настањена и старија лица са инвалидитетом или отежаним ходањем, што им у великој мјери отежава укључивање у друштвени живот. Посебан проблем за ова лица представљају архитектонске баријере, као што су зграде без лифтова, али и живот у удаљеним руралним подручјима и неприступачност здравственим, социјалним и другим услугама.

Старија лица, посебно она која живе у самачким домаћинствима често су изложена осјећају несигурности прије свега у ноћним сатима. Ово се посебно односи на рурална подручја, гдје су куће разуђене, а приступ услугама помоћи (нпр. Полицији) није доступан.

4.3. Социјална заштита

Град Теслић обезбјеђује средства за реализацију проширених права из области социјалне заштите, обезбјеђује средства за обављање дјелатности социјалне заштите, доноси програме социјалне заштите на основу анализе социјалног стања грађана на подручју града Теслића, координише активностима које се односе на социјалну заштиту, те врши и друге послове који се односе на подручје социјалне заштите.

Права која се односе на социјалне услуге, како старија лица тако и остали становници града Теслића остварују путем ЈУ Центар за социјални рад Теслић који је основан као посебно правно лице, те у склопу административне службе

јединице локалне самоуправе која је у надлежности Одјељења за друштвене дјелатности.

Такође, на подручју града Теслића дјелује и једна установа за смјештај старијих лица у власништву физичког лица и то Дом за старија лица „Илић Ас“ Слатина.

Табела бр. 6 Бројно стање старијих лица смјештених у установе социјалне заштите у периоду од 2017. до 2024. године

	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
ЈУ Дом за старија лица Добој	1	-	-	1	1	-	-	-
ЈУ Дом за лица са инвалидитетом Вишеград	1	1	1	1	1	1	1	1
Дом за стара лица „Ева“ Подновље	4	4	3	3	4	4	3	4
Дом за стара лица „Илић Ас“ Слатина	4	4	1	-	-	-	-	-
ЈУ Дом за старија лица Бања Лука	-	1	1	1	-	1	1	1
Установа социјалне заштите за смјештај старијих лица „Дана“ Модрича	-	1	2	1	1	1	1	1
ЈУ Дом за стара лица Приједор	-	-	1	-	1	2	2	2
Дом за старија лица „Сунце“ Рогатица	-	-	-	-	-	1	1	1
УКУПНО:	10	11	9	7	8	10	9	10

Извор: ЈУ Центар за социјални рад Теслић

Табела бр. 7 Бројно стање старијих лица која су примала новчану помоћ ЦЗСР у периоду од 2017. до 2024. године

	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Број корисника новчане помоћи	193	186	185	158	124	119	106	99

Извор: ЈУ Центар за социјални рад Теслић

Законом о социјалној заштити Републике Српске („Службени гласник Републике Српске,” број 37/12, 90/16, 94/19, 42/20 и 36/22) дефинисано је да су корисници социјалне помоћи лица која се налазе у стању социјалне потребе и то код пунољетних лица: материјално необезбијеђена и за рад неспособна лица, лица са инвалидитетом, старија лица (лица преко 65 година) без породичног старања, а која због трајних промјена у психосоцијалном и здравственом стању не могу задовољити своје основне животне потребе, лица са друштвено негативним понашањем, жртве злоупотребе психоактивних супстанци, жртве насиља у породици, жртве трговине људима и лица којима је због посебних околности потребна социјална заштита.

Према подацима ЈУ Центар за социјални рад Теслић у периоду од 2017. до 2024. године старија лица са подручја град Теслића била су смјештена у осам установа социјалне заштите широм Републике Српске. Највише лица било је смјештено у Дом за старија лица „Ева“ Подновље, док је 2018. године највише старијих лица смјештено у неку од установа социјалне заштите.

Такође, у периоду од 2017. до 2024. године, број корисника права на новчану помоћ из Центра за социјални рад је варирао. Највише корисника новчане помоћи било је 2017. године (193), док је 2024. године било најмање корисника и то њих 99.

4.4. Цјеложивотно учење

Цјеложивотно учење је сврсисходни процес усвајања знања који се одвија на сталној основи у циљу унапређивања знања, вјештина и способности. Оно подразумева све облике усвајања знања и вјештина, како кроз формално тако и кроз неформално учење у свим животним добрима. Кроз цјеложивотно учење свако лице има могућност сталне надоградње и повећања нивоа знања стеченог током формалног образовања, а чији је основни циљ усавршавање постојећих и стицање нових знања и вјештина. Стицање нових знања по одласку у пензију за старија лица често представља изазов. Веома мали број њих жели остати радно активно или ступити у радни однос по одласку у пензију.

Мотивисаност појединца, као и разноликост и приступачност образовних програма, основни су предуслов за успјешну примјену концепта цјеложивотног учења. Старија лица често нису мотивисана за стицање нових знања и запошљавање по одласку у пензију, а што би знатно допринијело побољшању њиховог економског статуса.

Као што је већ наведено, основни циљ цјеложивотног учења је усавршавање постојећих и стицање нових знања и вјештина. То се огледа кроз: подизање општег нивоа знања појединца, препознавање његових личних потенцијала и способности, његово сналажење у промјењивим условима рада, те повећање могућности за запошљавање. Наведени циљеви су јасно изражени у кључним компетнецијама, чијим се усвајањем појединац оспособљава за живот у друштву знања.

Најважније компетенције за цјеложивотно учење су: математичка писменост и компетенције у науци и технологији, језичко-комуникацијске компетенције на матерњем језику, језичко-комуникацијске компетенције на страном језику, учити како се учи, креативно-продуктивне компетенције, информатичка писменост, међусобне, међукултуролошке, друштвене и грађанске компетенције, културно истраживање, предузетничке компетенције и физичко-здравствене компетенције.

Најчешће препреке и ограничења за цјеложивотно учење су: недостатак материјалних средстава, удљеност мјеста становања, неодговарајућа понуда, недостатак информација, мањак самопоуздања, неодговарајуће навике, недостатак интересовања, ограниченост цјеложивотног учења на велике средине и сл. Имајући то у виду, неопходно је препознати потребе старијих лица по одласку у пензију, развијати програме и модуле усаглашене са тим потребама. Такође, потребно је радити на промоцији и подизању свијести о јачању компетенција за цјеложивотно учење код старијих лица, како би се они сами својим активним учешћем у стицању нових знања оснажили и активније укључили у друштвену заједницу.

Један од важних фактора за цјеложивотно учење и укључивање старијих лица у свакодневне друштвене активности јесте и компјутерска писменост. Према резултатима Пописа из 2013. године забиљежено је чак 92,56% компјуерски неписмених лица старијих од 65 година.

Табела бр. 8 Компјутерска писменост старијих лица на подручју Републике Српске према попису из 2013. године

Старосне групе	Укупно	Компјутерски писмена лица		Лица која дјелимично познају рад на рачунару		Компјутерски неписмена лица		Непознато	
65-69	6 073	2 615	4,35 %	5 272	8,78 %	51 651	85,98 %	535	0,89 %
70-74	55 148	716	1,30 %	2 200	3,99 %	51 644	93,64 %	588	1,07 %
75-79	48 037	308	0,64 %	980	2,04 %	46 185	96,15 %	564	1,17 %
80-84	25 566	79	0,31 %	290	1,13 %	24 818	97,08 %	379	1,48 %
85+	11 565	68	0,59 %	113	0,98 %	11 191	96,76 %	193	1,67 %
Укупно 65+	200 389	3 786	1,89 %	8 855	4,42 %	185 489	92,56 %	2 259	1,13 %

Извор: Републички Завод за статистику – Попис 2013. године

Према подацима наведеним у табели број 8 видимо да је проценат компјутерски неписменог старог становништва у Републици Српској веома висок (92,56%). Највећи проценат компјутерски неписменог становништва био је у раздобљу од 80 до 84 године (97,08%), док је најмањи проценат компјутерски неписменог становништва у старосној доби од 65 до 69 година (85,98%).

У процесу укључивања старијих лица у друштвене активности, веома важну улогу има и процес формалног образовања, гдје би млади кроз програмске садржаје могли учити на који начин помоћи старијим лицима да се укључе и својим знањем, искуством и додатним усвајањем знања и вјештина доприносе развоју друштвене заједнице.

4.5. Учесће у друштву

Друштвена интеграција старијих лица кључни је разлог одржавања менталног и физичког здравља лица старије животне доби. Након одласка у пензију и престанка радних обавеза већина старијих лица осјећа усамљеност, те незадовољство од стане заједнице као и финансијску нестабилност. Све претходно наведено може се сматрати разлогом слабије интегрисаности старијих лица у друштво.

Осјећај припадности у друштву за старија лица од изузетног је значаја за ментално и емоционално здравље. Када се старија лица осјећају укључено и повезано са другим особама, сигурно је да ће квалитет њиховог живота бити побољшан. То укључује учешће старијих лица у друштвеним активностима, одржавање односа са породицом и пријатељима, као и активно учествовање у заједници. С циљем укључивања старијих лица старијих лица у друштвене активности, неопходно је за друштво у цјелини подстицати их да учествују у активностима као што су волонтерске активности, групна дружења и слично. Разумијевање од стране млађе популације као и друштвена подршка могу значајно утицати на осјећај припадности унутар заједнице.

Такође, повећан број здравствених проблема код старијих лица, често доприносе мањој активности и слабијем учешћу у друштвеним активностима, односно са старашћу лица бивају све мање активна. С тим у вези неопходно је да се кроз активности удружења пензионера, невладиних организација, институција и установа здравствене заштите старија лица мотивишу на редовне физичке активности које ће довести до унашређења здравственог стања старијих лица. Како би ове активности биле прихваћене од стране старијих лица, неопходно је да их организује стручна особа као што су професори физичког васпитања и спорта.

Удружење пензионера града Теслића један је од главних носилаца активности које се односе на укључивање старијих лица у друштвене активности, а које броји 4286 чланова.

Табела бр. 9 Активности које су доступне лицима старијим од 65 година у Удружењу пензионера града Теслића и број корисника

Назив активности	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Дружење жена поводом 8. марта	120	120	120		120	120	120	120
Дружење пензионера поводом новогодишњих празника	250	250	250		250	250	250	250
Организација излета на Борје и дружење са пензионерима регије	450	450	450		350	340	330	300
Организација спортских активности, шах	10	10	10		10	10	10	10
Волонтерске услуге кроз мјесна удружења	125	125	125		125	125	125	125
Организација излета, посјета културним и вјерским дестинацијама	150	150	150		200	300	150	200

Извор: Удружење пензионера града Теслића

Анализом података у табели број 9 примјетно је да Удружење пензионера града Теслића сваке године организује низ активности које анимирају старија лица да се друже, размјењују искуства, учествују у различитим манифестацијама и сл. Ипак, мали број од укупног броја чланова удружења учествује у активностима које су организоване у склопу удружења.

У циљу анимирања и мотивације старијих лица да се укључе у друштвене активности у локалној заједници, а самим тим и побољшања квалитета њиховог живота потребно је организовати више културних, образовних и спортских садржаја за старија лица на подручју града Теслића, те кроз различите едукације промовисати значај активног старења и укључивања старијих лица у друштвене активности.

4.6. Насиље, злостављање и запостављање

Насиље над старијим лицима је кршење њихових људских права и укључује физичко, психичко и сексуално злостављање, економско искориштавање и занемаривање.

Старије особе представљају специфичну и рањиву групу и као такве су често потенцијалне жртве насиља. У већем ризику од насиља су старије особе које имају функционалне и менталне проблеме и због тога су зависне од њега других лица. Починиоци насиља могу бити партнери, чланови породице, рођаци, пријатељи, комшије, професионалци у социјалној и здравственој заштити, запослени у установама за смјештај старијих лица и сл.

Старије особе могу осјећати стид и срамоту да признају да их злоставља неко коме вјерују. Оне могу да се плаше освете или казне или да буду забринуте за своју будућност – ко се бринути о њима ако пријаве. Често старије особе нису свјесне ресурса и институција које им могу помоћи. Такође, ситуације насиља у породици доживљавају се као неуспјех у васпитању своје дјеце и због тога се не дијеле са другима.

Табела бр. 10 Бројно стање старијих особа на подручју града Теслића које су биле жртве насиља у периоду од 2017. до 2024. године

	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	УКУПНО
Жртве насиља старије од 65 година	4	2	2	4	7	2	4	8	33

Извор: Центар за социјални рад Теслић

Према евиденцији Центра за социјални рад Теслић, у периоду од 2017. до 2024. године пријављена су 33 случаја насиља над старијим лицима. Највише пријављених случајева било је 2024. године (8), док је најмање случајева насиља над старијим лицима било пријављено 2018., 2019. и 2022. године (2).

Веома је важно да старија лица имају приступ информацијама на основу којих могу да доносе одлуке и да имају на уму расположиве врсте помоћи у заједници. Ово може укључити подршку и помоћ чланова породице или пријатеља, здравствених служби, социјалних служби, полиције, правника и сл.

4.7. Друштвени ставови према старијим лицима и међугенерациска солидарност

Старија лица могу бити велики ресурс знања и извор капитала јер по одласку у пензију имају довољно капацитета да слободно вријеме и енегрију преусмјере у позитивне активности, односно да остваре друштвени ангажман те на тај начин дају велики допринос друштвеној заједници. Већим укључивањем старијих лица млади имају прилику да од њих што више науче што омогућава међугенерациску сарадњу гдје би се размјењивала знања и искуства. Међутим, у популацији млађих људи често постоје предрасуде и стереотипи о знањима, способностима и вјештинама старијих лица. Старија лица у друштву се виде као немоћна лица која не могу да уче, памте и да су често заборавна. Овакви ставови често доводе до потцјењивања капацитета старијих лица и њиховог мањег учешћа у друштву.

Породичне и друштвене промјене, као и савремени начин живота често доводе до несклада у односима старије и млађе популације. Старија лица се теже прилагођавају друштвеним и породичним промјенама, док млађа популација нема могућност да довољно посвети времена старијој популацији због брзе животне динамике. Такође, тренд одласка младог становништва у веће градове и у иностранство из економских разлога, ускраћује подршку старијим лицима која су им у сродству. У таквој ситуацији, ако изостане и подршка локалне заједнице, често доводи до лоших услова живљења старијих лица. Из тих разлога, старија лица често бивају смјештене у установе за старија лица.

5. УЧЕШЋЕ ЈАВНОСТИ У ИЗРАДИ НАЦРТА СТРАТЕГИЈЕ

Прије почетка израде Стратегије формарана је радна група за израду стратегије у којој су учествовали представници јединице локалне самоуправе, представници јавних институција, организација и удружења која се баве питањима старијих лица на неки начин. Свако од представника је допринијео изради Стратегије тако што је представио проблеме са којима се сусрећу у својој институцији, организацији и удружењу када су у питању старија лица, те дао неке од приједлога за њихово рјешавање.

Такође, приликом израде Стратегије консултована је јавност на начин да је нацрт Стратегије представљен на јавној расправи коју је организовало Одјељење за друштвене дјелатности Градске управе Теслић. Јавној расправи присуствовали су представници јавних установа, институција, невладиних организација и удружења, као и старија лица.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА

ГРАД ТЕСЛИЋ
ГРАДОНАЧЕЛНИК
ГРАДСКА УПРАВА – Одјељење за друштвене дјелатности

Карађорђева бр. 18 Теслић Тел.: +387(0)53/411-500 факс: 053/411-541 www.gradteslic.com

6. АКЦИОНИ ПЛАН ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА СТАРИЈИХ ЛИЦА НА ПОДРУЧЈУ ГРАДА ТЕСЛИЋА ЗА ПЕРИОД 2026. – 2030.
ГОДИНЕ

Стратешки циљ 1: Омогућити економску сигурност и запошљавање старијих лица на подручју града Теслића				
Жељени резултати: Старијим лицима омогућена боља егзистенција и побољшани услови живота				
Мјера	Период	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци активности
1.1. Успоставити евиденцију старијих лица без примања и без породичне бриге на подручју града Теслића	Од 2026. године континуирано	-Формиран јединствен регистар старијих лица са подацима о социјалном и здравственом стању -Лицима са евиденције пружити подршку у смислу набавке хране, кућних потребштина, огрева и сл.	-Број старијих лица без примања и породичне бриге на подручју града Теслића -Број старијих лица без примања и породичне бриге којима је пружена економска подршка. -Број особа из евиденције које су након пописа почеле примати сталну новчану помоћ или услуге кућне његе	-Јединица локалне самоуправе -Центар за социјални рад -Дом здрава

1.2. Кроз уговор о одјелу старијим лицима омогућити запослење у складу са њиховим могућностима и потребама	Од 2026. године континуирано	-Смањење изолације старијих лица кроз активно учешће у заједници -Старијим лицима омогућена боља економска сигурност и побољшани услови живота	-Број запослених старијих лица по уговору о дјелу у току једне године. -Број запослених лица кроз локалне програме -Износ додатних прихода које појединац оствари на мјесечном нивоу -Просјечан број ангажованих сати по особи током мјесеца	-Јединица локалне самоуправе -Привредни савјет Града Теслића -НВО
--	------------------------------	---	---	---

Стратешки циљ 2: Унапређење социјалне заштите старијих лица				
Жељени резултат: Побољшани услови социјалне заштите за старија лица на подручју града Теслића				
Мјера	Период	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци активности
2.1. Унапређење капацитета за пружање услуга у области социјалне заштите за старија лица	Континуирано	-Проширена дјелатност и подржан рад Центра за социјални рад/службе за социјалну заштиту у пружању његе у кући -Већи број	-Број старијих лица којима је пружена услуга социјалне заштите (евивиденциони лист) -Проценат старијих лица која извјештавају о бољем квалитету живота	-Јединица локалне самоуправе -Центар за социјални рад -Дом здравља

		доступних услуга у заједници -Смањен број лица која чекају на одобрење услуга		
2.2.Унапређење хранитељства за старија лица	Континуирано	-Мањи притисак на домове за старија лица -Образоване хранитељске породице за старање о старијим лицима. -Већа информисаност грађана о предностима сродничког и несродничког хранитељства	-Број образованих хранитељских породица -Спроведене минимално четири кампање које промовишу збрињавање у хранитељске породице за старија лица -Проценат породица које испуњавају законске стандарде	-Јединица локалне самоуправе -Центар за социјални рад -НВО
2.3. Побољшан приступ проширеним социјалним правима за старија лица у стању социјалне потребе	Континуирано	-Усвојене и реализоване одлуке о социјалним правима -Већи број старијих лица користи права социјалне заштите -Старија лица и	-Број старијих лица у стању социјалне потребе која су остварила проширена права (по правилнику) -Проценат старијих лица која су исказала задовољство брзином и квалитетом пружене услуге	-Јединица локалне самоуправе -Центар за социјални рад

		њихови сродници лакше долазе до информација о правима		
Стратешки циљ 3: Унапређење услова живота и становања старијих лица на подручју града Теслића				
Жељени резултат: Старијим лицима омогућен приступ услугама за задовољавање основних животних потреба, првенствено старијим лицима у руралним потручјима				
Мјера	Период	Очекицани резултати	Индикатори	Носиоци активности
3.1.Омогућити доступан јавни превоз у свим руралним насељеним мјестима	Континуирано	-Уведен јавни превоз у руралним насељеним мјестима у складу са препорукама -Смањени трошкови путовања за старија лица кроз увођење субвенција и бесплатних карата	-Број руралних насељених мјеста која имају приступ јавном превозу повећан за 10% -Број старијих лица из руралних подручја који редовно користе субвенционисани превоз на мјесечном нивоу -Број подијељених мјесечних субвенција -Износ буџетских средстава локалне заједнице утрошених за субвенцију превоза	-Јединица локалне самоуправе

3.2.Обезбјеђена приступачност јавних услуга старијим лицима примјеном начела „Дизајн за све“	Континуирано	-Прилагођени физички прилази свим кључним јавним објектима -Службеници оспособљени за рад са старијим лицима -Смањен осјећај изолованости и зависности старијих од помоћи других	-Број јавних установа које су уклониле архитектонске баријере за улазак и кретање кроз објект у складу са законом -Укупан број службеника који су прошли обуку за инклузивни дизајн -Број старијих особа које самостално користе дигиталне или физичке јавне услуге	-Јединица локалне самоуправе -Јавне установе -Приватне установе које пружају јавне услуге -НВО
--	--------------	--	---	---

Стратешки циљ 4: Унапређење међугенерациске солидарности и волонтерских активности				
Жељени резултат: Млади људи освијештени о друштвеним и социјалним потребама старијих лица				
Мјера	Период	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци активности
4.1.Унапређење волонтерских услуга на нивоу локалне заједнице	Континуирано	-Успостављен волонтерски сервиси (акционе групе на нивоу локалне заједнице) -Повећан број обучених волонтера у локалној заједници -Подигнута свијест	-Успостављена минимално два волонтерска сервиса -Број старијих лица која су користила услуге волонтерског сервиса у току године -Број активних волонтера укључених у подршку старијим лицима	-Јединица локалне самоуправе -Центар за социјални рад -Црвени крст -Дом здравља -НВО

		о важности међугенерациске солидарности	-Проценат повећања задовољства корисника квалитетом пружених услуга -Смањен осјећај усамљености и социјалне изолације старијих лица	
4.2.Организовати информатичко-едукативне кампање о потребама старијих лица	Континуирано	-Израђен и дистрибуиран информатичко-едукативни материјал -Организована медијска кампања -Грађани боље разумију специфичне потребе, проблеме и права старијих лица -Већи ниво емпатије и солидарности према старијим особама -Већи број волонтера укључен у акције подршке	-Број покренутих медијских кампања -Проценат грађана који након кампање показују већи степен емпатије -Оцјена старијих лица о томе колико је кампања приказала њихове стварне потребе	-Јединица локалне самоуправе -Центар за социјални рад -НВО -Медији

4.3.Развијање међугенерациске солидарности и сензибилитета према старијим лицима	Континуирано	-Повећана свијест омладине о потребама старијих лица кроз организовање едукативних радионица у основним и средњим школама	-Број едукативних радионица одржаних у основним и средњим школама у току једне године -Број учесника радионице -Број заједничких радионица (млади и стари)	-Јединица локалне самоуправе -Основне и средње школе -НВО
--	--------------	---	--	---

Стратешки циљ 5: Унапређење здравствене заштите старијих лица				
Жељени резултат: Побољшана здравствена заштита и здравствене услуге за старија лица				
Мјера	Период	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци активности
5.1.Обезбиједити здравствено осигурање за сва лица старија од 65 година која не остварују право на здравствено осигурање по неком од постојећих основа	Континуирано	-Успостављена здравствена заштита за сва лица преко 65 година која нису имала здравствено осигурање -Крајњи корисници су ослобођени плаћања пуних цијена прегледа и лијекова	-Број лица старијих од 65 година којима је обезбијеђено здравствено осигурање -Број регистрованих посјета љекару примарне здравствене заштите од стране нових осигураника -Степен задовољства старијих лица условима и приступом здравственој заштити	-Дом здравља Теслић -Центар за социјални рад -Јединица локалне самоуправе

5.2.Промовисање здравог старења у складу са здравственим потребама старијих лица	Континуирано	-Сprovedено истраживање о навикама и потребама старијих лица -Израђен и дистрибуиран информативно-едукативни материјал -Органозвана медијска кампања	-Сprovedене минимално једна медијска кампања у току године -Бројно стање дистрибуираног едукативно-информатичког материјала -Број реализованих превентивних здравствених прегледа	-Јединица локалне самоуправе -Дом здравља -НВО
5.3.Унапређење услуга лијечења и његе старијих лица изван здравствених установа	Континуирано	-Промовисан и успостављен рад сестринства у заједници при Дому здравља за пружање здравствених услуга у заједници	-Број кућних посјета патронажних тимова или тимова породичне медицине или медицинских сестара старијим лицима -Број старијих лица обухваћених кућном његом	-Јединица локалне самоуправе -Дом здравља
5.4.Повећање доступности услуга палијативне његе	Континуирано	-Повећани капацитети Дома здравља за пружање услуга палијативне његе -Већи проценат старијих лица у терминалној фази	-Број пружених услуга палијативне његе у току једне године -Број старијих лица обухваћених палијативном његом -Проценат смањења рехоспитализације	-Јединица локалне самоуправе -Дом здравља

		болести има приступ стручној њези -Доступност услуга у руралним и удаљеним срединама	палијативних пацијената у установама секударног нивоа -Проценат породица које су изразиле високо задовољство пруженом његом и подршком	
5.5.Увођење мобилних здравствених тимова у рурална подручја	Континуирано	-Већа доступност услуга старијим лицима -Смањење изолације старијих лица	-Број формираних тимова на терену -Број реализованих посјета -Број старијих лица која су примила помоћ	-Дом здравља
5.6.Организовати превоз старијих лица на здравствене прегледе	Континуирано	-Старија лица из руралних подручја имају редован приступ здравственим установама -Повећан број превентивних здравствених прегледа	-Број старијих лица која су искористила услугу превоза -Број реализованих вожњи до здравствених установа -Број удаљених мјесних заједница које су обухваћене програмом	-Дом здравља -Јединица локалне самоуправе

5.7.Омогућени бесплатни превентивни прегледи	Континуирано	-Сва лица старија од 65 година имају обезбијеђен бесплатан приступ превентивним прегледима -Дистрибуирани информативни материјали и позиви на прегледе	-Број старијих лица која су искористила могућност бесплатног превентивног прегледа -Проценат реализовног буџета намијењеног за субвенционисање прегледа	-Дом здравља -Јединица локалне самоуправе
5.8.Јачање кућне његе	Континуирано	-Већи број старијих лица редовно прима услуге помоћи у кући -Смањен број захтјева за смјештај у домове за стара лиц -Боља превенција запуштања болести и редовније узимање терапије	-Број старијих лица која су примила услугу током године -Број реализованих теренских посјета његоватеља на годишњем нивоу	-Дом здравља
5.9.Формирано савјетовалиште за ментално здравље старијих лица	Континуирано	-Обезбијеђен и адекватно опремљен простор за рад савјетовалишта -Ангажован	-Број реализованих индивидуалних савјетовања и групних радионица на годишњем нивоу -Број старијих лица	-Дом здравља

		стручни тим за рад са старијим лицима -Старијим лицима омогућен бесплатан и континуиран приступ групним или индивидуалним терапијама -Побољшано опште емоционално и психолошко стање корисника	која су користила услуге савјетовалишта	
--	--	--	---	--

Стратешки циљ 6: Изградња система подршке који смањује стопу усамљености и социјалне изолованости старијих лица				
Жељени резултат: Успостављен одржив систем подршке који дугорочно смањује социјалну изолованост и усамљеност старијих лица				
Мјера	Период	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци активности
6.1.Формирање дневног центра или клуба за старија лица	Континуирано	-Успоставити функционалан и опремљен простор прлагођен за боравак старијих лица -Смањена	-Број лица који су се учланили у клуб -Годишњи број радионица и предавања -Степен задовољства	-Јединица локалне самоуправе -Удружење пензионера -НВО

		усамљеност и изолација старијих лица у локалној заједници	старијих лица условима, особљем и програмом	
6.2.Обезбједити волонтерске кућне посјете	Континуирано	-Смањена социјална изолација и усамљеност старијих лица -Побољшан квалитет живота и ментално здравље старијих лица -Развијена емпатија и међугенерациска солидарност	-Број обучених и активних волонтера -Број старијих лица који су примили посјете у току једне године -Реализован број кућних посјета на годишњем нивоу -Проценат старијих лица која извјештавају о побољшању расположења и осјећају сигурности	-Јединица локалне самоуправе -НВО -Црвени крст
6.3.Обезбиједити телефонску линију подршке старијим лицима	Континуирано	-Старија лица брзо и лако долазе до информација помоћи -Ублажавање осјећаја усамљености и напуштености -Боља информисаност	-Број запримљених и реализованих позива у току године -Број старијих лица која су искористила услугу -Број едукованих оператера који пружају психолошку помоћ	-Јединица локалне самоупаве -НВО

6.4.Организовати друштвене и културне активности за старија лица у мјесним заједницама	Континуирано	-Смањена усамљеност и друштвена изолованост старијих особа у мјесним заједницама -Побољшано психолошко стање кроз активну стимулацију и дружење -Успостављање снажније сарадње између омладине и старијих лица кроз заједничке догађаје	-Број реализованих активности по мјесним заједницама -Број старијих лица која су активно учествовала у активностима у току једне године -Број мјесних заједница на нивоу града у којима се спроводе активности -Број одржаних догађаја на годишњем нивоу	-Јединица локалне самоуправе -НВО -Представници мјесних заједница
6.5.Успоставити контакт тачке у мјесним заједницама за подршку старијим лицима	Континуирано	-Старија лица брже и лакше сазнају своја права и доступне услуге социјалне и здравствене заштите -Активним радом на терену идентификују се и укључују најрањивије и усамљене старије	-Број опремљених и отворених канцеларија у мјесним заједницама -Број лица едукованих за рад са старијим особама -Број евидентираних позива, посјета и савјетовања у току године -Број старијих лица која су уписана у базу	-Јединица локалне самоуправе -Мјесне заједнице -НВО

		особе -Укључивањем локалних волонтера и организација цивилног друштва јачају везе у заједници -Успостављен систем раног препознавања потреба (болест, недостатак огрева, гране)	података контакт тачке -Број радионица или дружења у мјесној заједници	
--	--	---	---	--

Стратешки циљ 7: Побољшање културних, рекреативних и образовних активности старијих лица				
Жељени резултат: Старијим лицима омогућено активно учешће у културном животу, рекреативним и образовним активностима				
Мјера	Период	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци активности
7.1.Задовољавање културних, образовних и спортских потреба старијих лица	Континуирано	Организовани културни, образовни и спортски садржаји за старија лица на подручју града Теслића	-Број реализованих пројеката у области културе, образовања и спорта за старија лица финансираних од стране јединице локалне самоуправе -Износ средстава додијељених за организовање културних, образовних	-Јединица локалне самоуправе -Образовне установе -Културне установе -Спортске установе -НВО

			и спортских садржаја за старија лица од стране јединице локалне самоуправе	-Звод за запошљавање
7.2.Обезбјеђење јавних спортских и сличних установа за спортску рекреацију старијих лица	Континуирано	-Обезбјеђен простор за вјежбање старијих лица уз ангажовање стручног кадра -Набављени адекватни реквизити за вјежбање	-Број порсторија/група које вјежбају -Број активних особа укључених у програм -Број активно ангажованог стручног кадра -Број прилагођених јавних објеката	-Јединица локалне самоуправе -Јавне спортске установе -НВО
7.3.Промоција активног и здрог старења, ефекти спортске рекреације на психосоматско здравље старијих лица	Континуирано	-Израђено упуство о превентивном вјежбању за старија лица -Оргнаизовано превентивно вјебање за старија лица (програми спортске рекреације) -Израђени тестови за провјеру функционалних способности старијих лица	-Организоване двије стручно-едукативне трибине за старија лица у току једне године -Број урађених тестова за провјеру функционалних способности старијих лица -Број лица која су учествовала у програму превентивног вјежбања за старија лица	-Јединица локалне самоуправе -Јавне спортске установе -Дом здравља -НВО

7.4.Развијени инклузивни и смислени програми дигиталног описмењавања старијих лица	Континуирано	-Развијени специфични програми обуке прилагођени когнитивним и физичким потребама старијих лица -Унапређене дигиталне вјештине старијих лица за свакодневне потребе (комуникација са породицом, плаћање рачуна и сл.) -Повећана социјална укљученост и смањен осјећај усамљености код старијих лица -Повећана отпорност старијих лица на интернет преваре	-Број старијих лица које су успјешно завршиле програм обуке -Број полазника који након обуке самостално користе телефоне или рачунаре -Смањен страх од самосталног кориштења модерних технологија код старијих лица	-Јединица локалне самоуправе -НВО
---	---------------------	---	--	---

7.5.Спроведене едукације старијих лица о кориштењу електронских услуга	Континуирано	-Старија лица усвојила основне вјештине рада на паметним телефонима и рачунарима -Старија лица користе е-услуге без помоћи породице -Старија лица рјешавају административне услуге од куће -Смањени трошкови превоза и чекање у редовима	-Број старијих лица које су успјешно прошле едукације -Број реализованих часова обуке -Број самосталних корисника е-услуге	-Јединица локалне самоуправе -НВО
7.6.Унапређен квалитет живота и очување здравља старијих лица кроз едукативно-социјалне радионице	Континуирано	-Повећано знање о правилној исхрани и хроничним болестима -Побољшана покретљивост и усвајање навика редовне физичке активности -Смањена усамљеност кроз активно дружење и социјалну инклузију	-Број одржаних радионица у току једне године -Проценат редовних полазника који су присуствовали радионицама -Ниво знања тестиран путем упитника	-Јединица локалне самоуправе -НВО -Дом здравља

7.7.Развој и имплементација програма за цјеложивотно учење, физичку активност и социјалну укљученост старијих лица	Континуирано	-Смањен осјећај усамљености и изолације код старијих лица -Побољшана мобилност, ментално здравље и уопшта функционалност корисника програма	-Број одржаних радионица, спортских тренинга, курсева у току године -Број старијих лица које су активно учествовале у програмима -Број учесника који извјештавају о бољем квалитету живота након учешћа	-Јединица локалне самоуправе -НВО -Спортске организације -Центар за социјални рад -Дом здравља
--	--------------	--	---	--

Стратешки циљ 8: Заштита старијих лица од насиља, занемаривања и дискриминације				
Жељени резултат: Смањена стопа насиља, занемаривања и дискриминације над старијим лицима уз успостављен ефикасан систем подршке				
Мјера	Период	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци активности
8.1.Организовати информативно-едукативне кампање о превенцији насиља у породици са фокусом на врсте насиља, важност пријаве насиља	Континуирано	-Организована медијска кампања у сврху превенције насиља над старијим лицима -Освијештеност старијих лица о важности пријаве насиља -Смањен број случајева насиља над старијим лицима	-Организована једна медијска кампања годишње у ову сврху -Број одржаних едукација о препознавању насиља над старијим лицима	-Јединица локалне самоуправе -Центар за социјални рад -Полицијска станица -Дом здравља -НВО

8.2.Подизање свијести, јачање капацитета и институција у сврху заштите старијих лица као жртава насиља	Континуирано	-Повећан ниво свијести јавности о препознавању свих облика насиља над старијим лицима -Унапријеђене вјештине стручних радника за препознавање насиља над старијим лицима	-Број еукованих радника (социјални радници, медицинско особље, полиција) -Број одржаних радионица за подизање свијести	-Јединица локалне самоуправе -Центар за социјални рад -НВО -Медији
8.3.Спровести мјере превенције финансијских и интернет превара над старијим лицима	Континуирано	-Старија лица препознају најчешће облике дигиталних и финансијских превара -Старија лица примјењују основне мјере заштите при плаћању и кориштењу интернета -Смањен број извршених превара над старијим лицима	-Број старијих лица која су прошла радионице или обуке -Проценат смањења регистрованих превара над старијим лицима у току једне године -Број обучених полицијских службеника и социјалних радника за рад старијим жртвама	-Јединица локалне самоуправе -Полицијска станица -Центар за социјални рад -НВО

8.4.Заштитити старија лица од злоупотребе уговора о доживотном издржавању	Континуирано	-Уведене строже контроле и регистри ради спречавања вишеструких уговора истих давалаца издржавања -Активна улога Центра за социјални рад у теренској провјери стварног стања старијих лица -Подигнута свијест старијих лица о правним посљедицама и ризицима потписивања уговора -Доступна бесплатна правна помоћ за рањиве категорије	-Процентат уговора склопљених уз обавезан налаз судског вјештака -Број редовних теренских посјета социјалних радника корисницима -Број одржаних информативних радионица или подијељених брошура у удружењу пензионера -Број старијих лица која су кориситла бесплатн правну помоћ прије потписивања уговора	-Основни суд -Полицијска станица -Центар за социјални рад -Јединица локалне самоуправе
8.5.Спровести едукације о правима старијих лица на подручју града Теслића	Континуирано	-Повећана информисаност старијих лица о социјалним и здравственим правима	-Број одржаних радионица -Број старијих лица које су присуствовале радионицама -Број радника у социјалној и	-Јединица локалне самоуправе -Дом здравља -Центар за социјални рад

		-Унапређене вјештине локалних пружалаца услуга за препознавање дискриминације -Смањен број случајева кршења права у локалној заједници -Оснажена старија лица за самостално покретање поступка заштите	здравственој заштити на обукама	-НВО
8.6.Успоставити механизме за јачање сарадње са Центром за социјални рад и Полицијском станицом		-Омогућена ефикаснија размјена информација -Смањено вријеме од момента пријаве насиља до заједничког изласка на терен -Креирани и потписани јасни заједнички протоколи о поступању у случајевима насиља	-Број потписаних протокола -Просјечно вријеме заједничке реакције од позива до интервенције на терену -Број заједничких радионица и вјежби за запослене у Центру за социјални рад и Полицијској станици	-Центар за социјални рад -Полицијска станица -Јединица локалне самоуправе

		-Повећан број заједничких превентивних активности и едукација у заједници које смањују стопу насиља над старијим лицима		
--	--	---	--	--

7. МОНИТОРИНГ И ИЗВЈЕШТАВАЊЕ

Мониторинг Стратегије за побољшање положаја старијих лица је кључан процес који осигурава да се планиране мјере спроводе и да доносе позитивне промјене у животу старијих лица. Мониторинг се заснива на праћењу јасно дефинисаних индикатора, изворима података доступним на нивоу града и прецизној временској динамици.

Организација процеса мониторинга биће реализована кроз:

1. Формирање координационог тијела за праћење реализације стратегије, односно потребно је именовати тим који чине представници Града, Центра за социјални рад, Дома здравља, удружења пензионера и организација цивилног друштва.
2. Прикупљање података које ће локалне институције достављати координационом тијелу минимално једном годишње, те прикупљање података на основу упита о задовољству корисника (анкете, упитници).
3. Израду годишњих извјештаја, гдје ће бити обједињени резултати о напретку спровођења стратегије, који усваја Скупштина града Теслић

